

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Madoz, núm. 31 y 35

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes.
Fora	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencionals.	

OBSEQUI ALS VOCALS CATALANS DE LA COMISSIÓ ARANZELARIA

Com anunciarem en nostre darrer número lo passat diumenge tingué lloch en lo magnífich saló del Círcol Sabadellés lo banquet que en obsequi als nostres compatricis D. Joan Sallarés y Plá y don Joseph A. Planas y demás vocals catalans de la Comissió aranzelaria, iniciá lo Gremi de Fabricants, dignament secundat per totas las classes de la societat desitjosas de demostrar lo seu agraïment envers los esforçosats campions de la causa del treball y de la producció nacional.

Lò poch espay de que podém disposar, per una banda, y d' haver resenyat extensament dit acte nostres apreciables colegas locals y alguns altres de la capital, per un altre, nos obligan á resenyarlo lleugerament, mes del que voldriam, posant tan sols de manifest lo que, en un ó altre sentit, creyém oportú recordar.

En lo tren de dos quarts d' una de la tarde arribaren á nostra ciutat las personas convidadas, las que, á pea se dirigiren al local del Círcol Sabadellés, ahont devia verificarse 'l banquet. Anaren á la estació á donarlos la benvinguda nostres dignes compatricis senyors Sallarés y Planas, una nombrosa representació de varias de nostras societats y las autoritats locals.

A la una comensá 'l banquet que, dit siga en honor á la veritat, pocas vegadas, potser may, haviam presenciat en nostra ciutat un serviment tan escullit, una taula tan elegantment arreglada y una culimentació que feu honor al duenyo de la Fonda del Comers, don Francisco Romeu, hábilment secundat per lo cafèter del Círcol, don Manel Forasté, encarregats de servirlo.

Ocupava la presidència lo Gobernador de la provincia, D. An-

toni Gonzalez Solesio, que tenia á sa dreta á los senyors Ferrer y Vidal, Iltre. Sr. Jutje de primera Instancia don Emili J. Perez Martin, Bosch y Labrús, Turull y Comadrán, Planas y don Andreu de Sart, y á l' esquerra lo President del Gremi de Fabricants don Jaume Molins, l' Alcalde don Joan Masagué, los senyors Nicolau, Maluquer y Viladot, Caralt, Sallarés, Puig y Saladrigas y Torelló.

En la taula s' hi asentaren fins á 180 comensals, vegentshi representació de la *Cambra de Comers*, *Banch de Sabadell*, *Lliga Agraria*, *Societat d' Invalidés*, *Foment Mercantil*, *Industrial* y *Agrícola*, *Centre Catalá*, *Círcol Sabadellés*, *Centre Industrial*, *Ateneo Sabadellés*, y los representants del *Diario de Barcelona*, *La Vanguardia*, *Diario Mercantil*, *Diario del Comercio*, y la premsa local *Revista de Sabadell*, *Criterio Sabadellés* y *LO CATALANISTA*.

Iniciá 'ls brindis, després de llegidas per lo Secretari de la Cambra de Comers don Joaquim Casanovas, algunas cartas y telégramas, lo President del Gremi de Fabricants don Jaume Molins, qui fundament emocionat doná las gracias á las Autoritats, Associacions y demás representants presents al acte y á tots quants prengueren part á tributar dit merescut obsequi als ilustres defensors, presents y ausents, de la protecció y del trevall nacional.

Acte seguit s' aixecá don Joseph Cirera, qui ab fácil paraula y la galanura de llenguatje que li es propia, digué que l' acte que se celebrava era completament distint d' altres verificats per los partidaris de la protecció ja que avuy venim á celebrar un triomf y no alentar pera la lluyta com en altres ocasions. S' estengué en eruditas consideracions posant de relleu los ruinosos efectes de la base 5.ª, la qual, digué, nos ha reduhit á la mísera condició de tributaris d' altres països.

Dirigí un calurós saludo als ilustres vocals catalans, á qui per son patriotisme devém la primera victoria, esmentant que aquesta no es del tot positiva, fins á posarse á la práctica, donchs encara ho podrian malmetre los diversos Guberns que se succeheixen en lo poder ab tractats inconvenients.

Acabá brindant per los esforsats campions de la protecció, per las Autoritats presents, per la premsa y per tots los que ab son trevall procuran l' engrandiment de la Patria.

Li tocá 'l torn al senyor Maluquer y Viladot, qui després de brindar per los defensors de la causa del trevall, que tan alta havian sapigut sostenir la bandera de la protecció, ho feu perque lo Govern de S. M. accepti en totas sas parts las conclusions de la Comissió aranzelaria, y pera demostrar que *los intereses de la patria están per sobre dels mesquins intereses de la política de partit*, feu saber als concu-

rrents que lo senyor Sallarés era honra del partit conservador y lo senyor Planas ho era del partit lliberal, y que 'ls dos trevallaren junts pera lograr la producció al treball nacional. Acabá brindant per Sabadell y pels vocals presents y ausents.

S' aixecá tot seguit l' Excm. Sr. Gobernador civil de la provincia. Digué que 's trobava en lo cas de dir lo mateix que feya pochs dias havia tingut ocasió de manifestar en la festa consemblant celebrada per lo Foment del Treball Nacional de Barcelona. Que sentia no possehir dots d' oratoria pera que sortisen als llavis las frasses de carinyo y afecte que sentia en son cor per Catalunya y per los honrats fills de tan laboriosa regió. Manifestá que sempre havia admirat los titánichs esforços de fabricants y obrers pels que sentia un vivís-sim afecte, sobre tot per los segons que, com á mes débils, son mes dignes de consideració.

Brindá per S. M. 'l Rey, la Reyna Regent y la familia real, per las autoritats de Sabadell, empori del treball y del progrés, y per Catalunya y Espanya.

Prengué la paraula don Joan Masagué, qui manifestá que á no ser perque li obligava 'l càrrech d' Alcalde, no s' atreviria á parlar després de lo dit ja per los eloqüents oradors que l' havian precedit. L' acte d' avuy, digué, no necessita escriurers en las crónicas d' aquesta ciutat, perque d' ell ne guardarem tots grata memoria. Feu una extensa ressenya dels obsequis que en altres temps dedicá Sabadell als proteccionistas Madoz, Sol, Prim, Balaguer y altres, als quals sempre l' industriosa Sabadell havia recompensat sos esforços en be de la protecció ab lo mes sincer agraphiment. Nostra estimada ciutat, digué, á los homes polítichs sab rébreis ab respecte, deferencia y cortesía; als homes que s' interessan per lo treball nacional, á los que per patriotisme abandonan sos quefers pera anar á defensar pam á pam los interessos dels que del treball y pera 'l treball vivim, á aquestos los reb ab delirant entussiasme. (*Aplausos*).

Acabá brindant per l' Excm. Gobernador de la Provincia, per los incansables defensors del treball nacional, per lo Gremi de Fabricants y demás associacions representadas, aixis com per la premsa local y de Barcelona, fent vots pera que 's continui la brillant campanya proteccionista á la qual Sabadell contribuirá ab totas sas forsas, com avuy contribueix á aquesta sagrada festa com á proba de son agraphiment.

S' aixecá seguidament lo senyor Nicolau, recordant que al anar á Madrit á defensar la causa de la protecció, foren los de Sabadell los ultims ab qui parlaren y encaixaren, essent los primers al tornar de las lluytas sostingudas en pró del treball nacional. Aquesta vega-

da haven estat mes afortunats. Al anarnosen, no contavam mes que ab nostras esperansas; al tornar contavan ja ab lo triomf.

Dedica un entusiasta saludo als companys de comisió, nostres dignes compatricis don Joan Sallarés y don Joseph A. Planas.

Recordá una vegada mes que los catalans no som sols proteccionistas pera Catalunya, sino que volem la protecció pera totas las regions d' Espanya y acabá brindant pera nostra regeneració económica, pel rey don Alfons XIII, la Reyna Regent y la Real familia.

A continuació y en mitj de una salva d' aplausos s' aixecá nostre distingit compatrici don Joan Sallarés y Plá, fent constar que prescindia del càrrech de vocal de la Comissió Aranzelària, pera aplaudir com se mereixia l' acte d' agraphiment que Sabadell en pes celebrava; puig era molt just se manifestessin las simpatias pera 'ls que han envellit en la defensa de 'ls interessos del treball.

Digué que no duptava de la victoria de la causa proteccionista al veurer com totas las classes socials y prescindint de tota mena de idea política, s' agermanavan pera la defensa dels sagrats interessos de la Patria.

Dedicá un recort als distingits vocals de la Comissió senyor Durán y Bas y Lopez Fabra, ausents, extenentse despues en consideracions respecte á las lluytas sostingudas durant los dias en que estigué reúnída la Junta Aranzelaria, y acabá lo párrafo alentant als proteccionistas y recordant que 'l grá de mostassa sembrat en altres jorns per la escola economista catalana, es avuy arbre frondós á qual sombra se soplujan tots quant en Espanya viuhén del honrat treball de cada dia.

Brindá pel president de la Comissió Aranzelaria senyor Morct, fent constar que no ho feya per esser companys d' ideas, ja que éll no deixarà may la noble causa, sino per l' imparcialitat ab que dirigi las discussions, com també brindá pels vocals lliure cambistas, puig si be foren sos enemichs en la lluyta, se portaren com á nobles y cortesos y acabá sa peroració brindant per Sabadell y per totas las classes productoras del pahís.

Parlá despres lo senyor Puig y Saladrigas, en representació del Foment del Treball Nacional de Barcelona agraphint la invitació del Gremi de Fabricants y adherintse completament al acte que 's celebrava.

Defensá ab energia 'l proteccionisme qu' ha de ser la base de nostra riquesa y despres d' aludir al senyor Sard, com á un de sos mes entussiastas campions, acabá brindant per la Reyna Regent y per la producció nacional.

Directament aludit don Andreu de Sard, s' aixecá en mitj dels aplausos dels comensals.

Comensá dihent que tenia un desitj vivíssim de dirigir sa paraula pera felicitar á l' empori del treball del progrés y de la inteligencia; pera saludar á la culta Sabadell.

Recordá que 'ls productes d' aquesta ciutat s' havian conquistat los mes honrosos premis en las Exposicions de Barcelona y de Paris, en noble competencia ab los seus similars dels extrangers. Felicitá als obrers per la seva inteligencia y pel seu amor al treball, demostrantlos la necessitat de son perfeccionament, puig qu' aquest ha de ser en lo pervindre la base del engrandiment de la industria catalana, y la ferma muralla que 'ns guardi y preservi de la terrible competencia estrangera. Pera que aixó siga, digué, es precis amparar la classe obrera, no dormir-se sobre los llaurers conquistats y treballar pera l' establiment de museus y escolas industrials, ab los quals logrará Sabadell donar un sagell característich á sos productes, admirats ja avuy per propis y extranys.

Acabá brindant per los fabricants y obrers y per la industriosa Sabadell.

Lo discurs del senyor Sard fou acullit per una entussiasta salva d' aplausos.

En mitj d' una espontánea salva d' aplausos s' aixecá lo degá dels proteccionistas don Joseph Ferrer y Vidal, qui, un tant conmogut per la ovació que li tributavan los concurrents, comensá fent detallada historia de las lluytas que en tot temps han tingut de sostenir los defensors de la producció nacional, á los que sempre han combatut per equivocadas teorías, los lliure cambistas tant d' Espanya com del extranger. Se felicitá lo senyor Ferrer y Vidal del triomf obtingut, pero com á home pràctich y d' experiencia en cuestions econòmicas, digué qu' era precis estar sempre preparats, donchs los enemics no dormen y podria esser qu' enruessin l' edifici que tants anys y angunias ha costat l' alzarlo, acabant sa peroració, brindant per la família Real y per la pátria espanyola.

Altre volta lo senyor Maluquer y Viladot usá de la paraula, qui, per encárrech del senyor President del Gremi de Fabricants, doná las gracias á tots quants havian pres part en l' obsequi que s' acabava de tributar als vocals catalans; á las autoritats de Barcelona y de Sabadell, á los representants de las classes obreras y á la premsa en general, acabant ab un saludo al Rey, á la Reyna Regent y á Sabadell.

Al aixecarne los comensals resoná per tots los ambits del Saló, lo crit de ¡Visca Catalunya! que fou unanimament contestat.

Per indicació del senyor Maluquer, s'acordà enviar varis telégramas, que reproduhim en altre lloch.

Los rams de flors qu'adornavan la taula, foren enviats á las distinguidas senyoras de don Joan Sallarés y de don Joseph A. Planas.

Tal fou en resum la festa dedicada als vocals catalans de la Comissió Aranzelaria, brillant y digna dels incansables defensors del proteccionisme.

No duptém estarán aquestos satisfets dels obsequis que Sabadell en pes los hi ha dedicat, puig la festa del diumenge fou una verdadera manifestació expontánea y de carinyós afecte, que si be 's nega als que venen á visitarnos pera sas miras políticas, no 's regateja cap mica quan se tracta dels que se 'n fan mereixedors per sos trevalls patriótics.

Llástima que ab tant proteccionisme com se demostrá 'l passat diumenge, resultés tan palpable la inconseqüència dels que peroraren, no tan sols olvidantse de que també mereixen protecció altres drets de Catalunya, que no son per aixó menos estimables, sino que s'arribés á importar pera aquell acte una llengua forastera, que desdiu dels que tant blasonan de proteccionisme pera tot lo del pais.

Sobre aquesta falta, que á nostre entendre 's va cometre aquell dia, com també de cert color un xich massa marcat, si 's te en compte la diversitat d'opinions políticas en aquell acte presents, pensém ocupárnosen detingudament en altres números.

Réstans sols avuy felicitar al Gremi de Fabricants y Comissió organitzadora de la festa proteccionista, per lo bon éxit que tingueren sos trevalls preparatoris, y á tots quants directa ó indirectament prengueren part en un acte, que com 'l que 'ns ocupa, tan alt posa 'l bon nom de Sabadell, que te la ditxa de poguer contar ab ilustres patricis que com los senyors Sallarés y Planas tant se desvetllan pel benestar de nostra estimada Patria.

SECCIÓ POLÍTICA

Sembla que 'ls conservadors tenint por d'una derrota en las eleccions de diputats á Corts, han format una especie de coalició electoral ab la colla del insigne Romero Robledo, á fi de treballar mancomunats en assumpto de tanta trascendencia pera los partits polítics á la madrilenyia.

Aixís al menos ho llegim en los periódichs que están al corrent de las qüestions políticas que mes importancia poden tenir pera Espanya.

Y no cal dir que aquesta noticia te una importancia suma pera la prosperitat de la nació espanyola.

Quan menos demostra 'l desitj de practicar ab sinceritat lo sufragi universal, que tenen los conservadors aquesta vegada.

No altra cosa significa la coalició electoral ab 'l célebre Romero Robledo.

Que com ja es públich y notori es 'l colmo de la *puresa electoral* en un pays ahont tants y tants passen per mestres.

Lo govern del senyor Cánovas ha comprés á última hora que no hi ha mes remey, pera conseguir la prosperitat del treball nacional, que seguir en poch ó en molt las corrents proteccionistas.

Ja era hora que pensés aixís lo partit que tant blasona d'ordre y administració.

Com també era hora de que 'ls governants 's fixesin una mica mes en las necessitats d'Espanya.

Per aixó 'ls paga lo pays treballador.

Perque mirin pels interessos dels pobres contribuyents que no sembla sino que no sigan de Deu, al veurer del modo que se 'ls ha tractat fins are.

Llástima que segons noticias no va á resultar tan proteccionista com se creuhen alguns que encara no s' han desenganyat de tots los partits politichs madrilenys.

No falta qui assegura que 'ls decrets proteccionistas de que parla la premsa referents á la agricultura, no son res mes que un motiu com qualsevol altre, de que 's valen los conservadors pera guanyar simpatias en las eleccions que s' acostan.

Parlant en franquesa no 'ns atrevim á creurho.

Fora tan cruel la burla, que no gosém á assegurar la veritat de lo que 's conta ab tot y creurer als politichs madrilenys capassos de qualsevol cosa.

De tots modos y per lo que puga ésser nos abstindrém de felicitar als governants per sos propòsits.

En primer lloch, porque si 'ns enganyan, com no fora la primera vegada, no haurém fet la planxa dels que 's precipitan en assumptos de tanta importancia.

Y en segon lloch, porque no creyém del cas las felicitacions dirigidas pels que pagan als que cobren per lo sencill compliment d' un deber del qual ja era hora que se 'n recordessin.

No faltaria sino que haguessim de felicitar á tots los que desempenyan càrrechs retribuïts per nosaltres mateixos.

Aixó 's guarda únicament pera 'ls entusiastas defensors del treball nacional que sens retribució de cap classe, y fins descuidant sos particulars interessos, no han desmayat en la lluyta contra 'l lliure cambi.

¡Pero als politichs madrilenys que sols se preocupan del be del pays quan no tenen mes remey que ferho.

Deu nos lliuri de caurer en tal tonteria.

¿Donchs, quin concepte tindriam format del patriotisme si aixís obressim, que no sabriam distingir los verdaders y constants defensors de nostres interessos, de aquells que no han fet res mes que treballar pera nostra ruina?

Continua encara la Junta central del Cens escarnint la Cámara de diputats, ab sas inacabables discussions y ab sos acorts de ben poca transcendencia.

Are si que 's pot ben dir que la majoria de la Junta 's deixa portar de 'l modo que mes be 'ls hi quadra als quatre conservadors que componen la minoria.

Qui havia de dir que aquellas arrogancias d' un principi, vinguessin á parar tan mansament com are ab tanta seguritat se demostra.

¡Pobres lliberals sagastins!

¡Qué no tingan altre fi que ésser juguets un dia dels republicans y altre dia dels conservadors.

Conseqüències de la política madrilenya.

¿Cóm poden existir en los partits polítichs energia y constancia en la defensa de sos ideals, si aquestos estriban únicament en la conquesta del poder per qual-sevol medi?

En lo banquet que en obsequi als vocals catalans de la Comissió Aranzelaria, tingué lloch lo passat diumenge en lo Circol Sabadellés, lo senyor Maluquer y Viladot tingué en son brindis un moment de franca inspiració que no poguerem per menos de retenir en la memoria.

Digué lo senyor Maluquer que *devant dels sagrats interessos de la Patria, 's deu prescindir dels interessos mesquins de la política.*

¡Quina confessió mes franca y espontánea!

Un polítich que regoneix que 'ls interessos que defensa y pregonen en lo sí de son partit, son interessos mesquins y com á tals poch nobles y enlayrats pera la defensa dels mes sagrats de la Patria.

Molt be, senyor Maluquer, mereix un aplauso per la seva franquesa.

Si tots los polítichs obressin aixís, que aviat s' acabarian los partidaris de bona fe que encara quedan als partits polítichs madrilenys que 'ns arruinan.

Llástima que seguidament y obrant en conseqüència, lo diputat per aquest districte no hagués desertat de las filas políticas á que pertany, y deixantse de representar mesquins interessos, representés no mes y pera sempre los sagrats interessos de la Patria.

¡Que sempre passi lo mateix entre la gent política de nostres dias!

Reconeixen las mesquinesas de la política y no se 'n saben separar d' una vegada.

Quanta vergonya pera 'ls que no tenen la abnegació suficient pera llençar sa filiació política y dedicarse únicament á la defensa dels mes sagrats drets de nostra terra.

Y com si encara no fos prou la falta de abnegació del senyor Maluquer, pera abominar de la política, 's complagué en fer públich que 'l senyor Sallarés perteneixia al partit conservador y 'l senyor Planas al fusionista.

Potser aixís se creya lo senyor Maluquer salvar sos defectes polítichs, recordant la procedencia política dels altres.

¿Pero no veyia que obrant d' aquesta manera no procedia ab 'l tacte qu' era necessari en un assumptó tan deslligat de la política com 'l que se celebrava?

¿Quin mal li havian fet los senyors Sallarés y Planas pera tirárlshi en cara sas idees políticas, en un banquet únicament proteccionista y patriótic?

Desenganyis, senyor Maluquer, en las qüestions d' importancia pera Catalunya no hi ha de ficarshi may, ni de nom, la malehida política.

Y de ferho, recordi sempre que pera 'ls bons catalans no hi ha mes política que la que porta per lema: Tot per Catalunya.

EN INTERES DE SABADELL

VIII

Lo conreu de las lletras y las arts en una població tan eminentment fabril é industrial com Sabadell, es d'imprescindible necessitat si volém arribar al últim esglahó del perfeccionament moral, industrial, comercial y agrícola. Instruhir al poble, educarlo pera 'l treball y las bonas costums, es lo que deuen procurar tots quants han merescut la direcció suprema del mateix y administran sos interessos.

En contra de la opinió dels moderns moralistas, está continuamente la vergonyosa estadística criminal; en contra de 'ls que opinan que la tétrica relació d' un nou delicté purifica y conmuu als sers depravats, está la contínua perpetració de fets criminals, cada dia ab augment progressiu y ab circumstancias mes agravants encara. ¿Qué proba aixó? Proba que l' ensenyansa de las massas deixa molt, moltíssim que desitjar; proba que no es cert lo que diuen molts legisladors, que 'l càstich, que la expiació d' un delicté redimeix al delinquent y 'l posa en condicions d' ésser un home de be. Y si no, végis la estadística y trobarém que de cada 100 condemnats los 99 ho son per reincidencia en un mateix delicté. Quan aixó succeheix, es evidentment práctic lo sostenir que las lleys penitenciarias no son equivalents pera regenerar ni sisquera als homes que en lo curs de la sua vida han caygut en la tentació de cometre una falta insignificant, pero mereixedora de càstich, segons las disposicions del Códich civil ó criminal; y menos, molt menos, pera lograr un acte de contrició dels sers vils, que no tenen altra feyna que la d' estudiar en los periódichs noticiers los mes ínfims detalls de las criminals crónicas diarias, ahont aprenen lo suficient pera dar treball costós á la justícia humana y convertir en fet misteriós lo que no ho es ni pot serho quan lo delicté es real y te per testimoni una víctima del mateix.

*
*
*

Dit aixó en forma d' exordi entro de ple á tractar de las presons de Sabadell, que ab tot y ésser cap de partit judicial las te interinas ó provisionals, y en lo mateix centre de la població.

En nostras presons tots sabém que hi ha generalment pochs presos, y aquestos son solzament aprenents de criminals, puig que sols pot atribuhirse son delicté á que están atacats de la gran malaltía de perversió moral en son primer grau.

Puig be, aixís y tot, edifici y reclosos donan un espectacle diari que ofen los purs sentiments d' aquesta morigerada població, entre-

gantse, com s' entregan dits presos, á expansions ridículas y contra-produments, ferint sos cants flamenchs y de negatiu arrepentiment la fibra moral d' un poble trevallador y digne. Sembla per sas diarias manifestacions, que no viuen en un lloch de reclusió y sí á Xauxa. Allá dins tot es alegría, expansió, descans y esbarjo: d' arrepentiment sos cants diaris no 'n diuen res. Pero aixó seria lo de menos, perque lo plorar ó riurer está en lo temperament del individu; lo que jo critico es que Sabadell tinga las presons en un punt tan céntrich, quan tots sabem de sobras que no está permés y que existeix una vigent disposició del ministre de Gracia y Justicia que disposa que las presons deuen construhirse en lloch apartat de las poblacions. Y crech que si acatament mereixen las disposicions del ministre d' Hisenda quan se tracta d' un nou impost, ó d' un nou recàrrech sobre 'ls molts que ja pesan sobre 'l pobre contribuyent, igual respecte y exacte cumpliment deurian mereixer las disposicions de son colega encarregat de la magistratura espanyola y autor de las vigents lleys penitenciarias y correctivas. Aixís deuria procedirse en tots los casos.

Segons datos que tinch á la vista, l' inteligent y laboriós arquitecte municipal te presentat á la Corporació un bonich projecte de *presons celulars*, qual edifici, de molta capacitat y condicions necessarias, costaria al erari municipal molts mils duros. De modo que nostre Excm. Ajuntament devant d' un gasto tan grant va quedar espantat y va arxivar lo projecte, Deu sab fins per quan.

Y dich jo ara; devant la rumbositat del senyor arquitecte y la tancanyeria ó falta de recursos del erari municipal, ¿no hi cab un terme mitj que faciliti lo cumpliment de las lleys en lo referent al assumpto de las presons?

Jo crech que sí, tot es volguerho fer.

E. DIUMARÓ Y GRANÉ.

LA TORRE DE CA-ROIG

AL CENTRE CATALÁ DE SABADELL

En mitj de las brancadas de rústegas cingleras
que 'l Pirineu altivol allarga fins al mar,
s' aixeca una montanya de formas altaneras
com roure que s' enlayra en mitj d' un canyissar.

Es alta com las boyras que sempre la coronan
ab una freda glassa de plor humitejant;
y, plena de misteris, los ayres y ressonan

fenthi sentir los xicles de furia pantejant.

Será que alguna fada s' hi troba com esclava
desde que 'n lo Calvari floreix la santa Creu;
tal volta, però sembla que d' un volcà la lava
al só de mil tronadas s' escampe á tot arreu.

Las penyas que l' encinglan, tan grosses com feixugas,
son altres cordilleras que té la serra al front:
de lluny al contemplarlas dirian "son arrugas
ab que s' abriga sempre l' espatlla d' aquest mon.,

L' izart ab sa bravesa pujarla sols podria,
y batent l' ala ayrosa sols l' áliga real:
difficil la pujada per cert la trobaria
qui dominava als pobles, lo Geni imperial.

Si del mar la contemplo, me sembla per Espanya
l' atlant que la defensa cantantli ab tot lo goig;
¿Voleu lo nom saberne d' aquesta gran montanya?
véusel aquí, li diuen: *la Torre de Ca-Roig*.

Un dia, mentres l' aura tranquila sospirava
joguinejant ayrosa pe 'ls boscos y jardins;
s' adona una doncella, que vora 'l mar s' estava,
del gronxament fatídich d' uns barcos sarrahíns.

Fuig élia; y espantada ohint tanta cridoria
com un aucell tremola; mes l' enemich, al brás
la dura cimitarra, cantava ja victoria
y lluyta ab la minyona que fuig al *plá de Ras*.

En lluyta vol robarli tot d' una la riquesa
que n' es del patrimoni lo rich adornament;
la Pátria que engalana de gloria y de noblesa,
la Fé que ella defensa ab tot son ardiment.

Ja cau, ja cau esclava rendida y abatuda,
sens forsa y sens coratje després d' haver lluytat;
li roban ja sas joyas al veurela venguda,
li roban ja sas joyas, sa vida y llibertat.

Ella fa un jay! terrible veyentse empresonada:
—veniu á defensarme!—ja crida á sa fillada:
—veniu á defensarme, que 'm mata l' enemich!—
Y *Rodonyá* al sentirla, company de Tallaferro,

deixant la font que éll nombra, contesta:—jo l' aterro;
no tingau por, oh Mare, que á defensarvos vinch.—

Al crit d' aquest responen tots los de llur nissaga:
l' un surt de la boscuria, l' altre surt de l' aubaga,
quiscun porta per arma alguna eyna del camp;
y arremetent ferotges, la via ja s' esbrossan;
aqui las testas saltan, allá tot ho destrossan

y assedegats conquistan la terra pam á pam.

Com que la set abrusa quan se treballa d' ayre,
al bell indret hont queya la dälla del dallayre
sembrant d' ossos la terra brusenta com un forn;
nasqué per darls coratge la *font de l' ossetera*
que, d' una roca al allre saltant per la riera
besava de marina las platjas al nou jorn.

Los moros, que portaran per cla feréstech guia,
fins al cim al se 'n pujan ab forsa y gallardia,
puig lo que 'ls comandava se deya: lo *Ca Roig*;
roig era com un toro de rabió furenta;
la rabia que alenava era infernal y ardenta,
ardenta com la febra que caggirella á un boig.

Quant sobre la montanya posá la mitja lluna
va tremolar la terra; las vilas d' una á una
de Deu sols invocaren la forsa y ardiment;
y 'ls héroes de la Patria, batentse coratjosos,
enderrocarla juran vençuts ó victoriosos;
iy un jorn caygué la Torre al dur trontoilament.

Aixís, aixís salvaren la Patria catalana
Morint com braus per élla y obrintse la fossana
si per acás los calia tenir aquesta fi;
á nostra Patria auréola de gloria ja rodeja,
y als braus que defensarla saberen ja 'ls ombreja
lo llor de la victoria florit al dematí.

ENDEBEÇA.

Un altre moro 't mata, hermosa Catalunya,
que de ton cor de ferro l' amor y fé t' allunya
llensante las cadenas que t' han d' esclavisar:
Puig que, ¿no hem d' aixecarnos veyentla auguniosa?
oh Catalans, ja 'ns crida la Patria carinyosa;
¿No la sentiu encara? ¿la deixarem plorar?

JOSEPH CALONGE, ESCOLAPI

NOVAS

Com diguerem, lo passat diumenge tingué lloch en lo Saló del "Circul Sabadellés," lo banquet dedicat als nostres il·lustres compatricis don Joan Sallarés y Plá y don Joseph A. Planas y demés vocals catalans de la Comissió Aranzelaria; de qual acte nos ocupem detingudament en altre lloch d' aquest número.

Acabat dit banquet l' Excm. senyor Governador Civil de la Provincia don Antoni Gonzalez Solesio, acompanyat de una bona part dels convidats y altres personas, visitaren l' Hospital y Casa de Caritat, deixant lo senyor Governador una almoyna en dita Santa Casa. També visitaren la Societat de Invalides y Foment de la Industria, ahont lo senyor Governador dirigí als socis que 's trobaban en 'l local un breu parlament, recomanantlos la unió del capital y 'l treball, després del qual se retiraren, havent deixat dit Excm. senyor altre quantitat á la Societat.

Visitaren després la Casa de la Ciutat d' ahont se dirigiren á l' estació, regresant á Barcelona en lo tren correu de dos quarts de set de la tarde.

En la nit del passat dilluns, la Societat Coral *La Americana* acompanyada de la reputada orquesta *Muxins*, obsequiá ab una serenata als nostres compatricis don Joan Sallars y Plá y don Joseph A. Planas, vocals de la Comissió Aranzelaria.

Lo Gremi de Fabricants, ha enviat los següents telégramas:

"Excm. senyor Mayordom Major del Palau Real, Madrit.—Gremi de Fabricants reunit en banquet numerós ab diverses associacions de Sabadell y de Barcelona y ab las digníssimas autoritats, Provincia y localitat, diputats Corts y representants premsa pera obsequiar vocals Comissió Aranzelaria qu' han defensat causa producció nacional, te la honra d' enviar á sas Magestats 'l Rey y la Reyna Regent sos respectuosos saludos, fent vots per la prosperitat de nostra estimada Pátria espanyola y per la felicitat de S.S. M.M. y Real familia.—President Gremi, Jaume Molins.,

A los senyors Manel Durán y Bás, Joan Rosell, J. Garcia Barzanallana, Viscompte de Campo Grande, J. Navarro Reverter, German Gamazo, Francesch Sepúlveda, Manel M.ª Alvarez, Comte Torreonaz, Adolf Bayo, Enrich Dupuy, M. Allende Salazar, R. Becerro de Bengoa, Comte de Pallares y J. Bautista Abarzurza, se 'ls enviá altre telégrama, com segueix:

"Celebrat banquet, numerosíssima concurrencia pera obsequiar digníssims vocals Comissió Aranzelaria qu' han defensat interessos producció espanyola, acordat dirigir á V. E. testimoni eterna gratitut per son zel y esforços pera triomf causa protecció.—President Gremi, Jaume Molins.,

Dits telégramas han sigut contestats de la manera següent:

"Gefe Superior del Palau al President del Gremi de Fabricants, Sabadell.—Enterada S. M. la Reyna Regent de son telégrama d' ahí m' encarrega li expressi sa gratitut per los termes en que está redactat.,

Observém desde fa molts dias que recorren los carrers certs subjectes joves que imploran la caritat pública, pretextant trobarse faltats de treball.

Tant per la procedencia dels mateixos com per la manera poch cortés ab que deman l' almoyna y per los sustos que algunas senyoras reben diariament, se fa precís que nostras autoritats vigilin molt d' aprop á dits subjectes, sisquera sigá pera evitar disgustos á las familias que, de pur caritativas y confiadas, no veuen segonas intencions en los que saben disfrasar-se de pobres de solemnitat, no sent altra cosa que mal intencionats.

Lo passat dimecres sortí pera son poble nadiu, Egerica, nostre digníssim Jutje de primera Instancia, don Emili J. Perez y Martin, al objecte de passar las vinents festes de Nadal en companyia de sa apreciable familia.

Li desitjem un bon viatge y felís retorn á tan zelós funcionari públich.

Aquesta nit per los aficionats que actuan en l' Ateneo Sabadellés, se posarán en escena las tres sarsueletas en un acte, *El gorro frigio*, *Niña Pancha* y ¡*Viva mi niña!*

Pendrán part en las esmentadas obras las senyoretas Fernández y Comerma.

En la sessió que baix la presidencia del M. I. Sr. Alcalde D. Joan Masagué celebrá 'l dia 10 del actual l' Excm. Ajuntament, s' acordá:

Aprobar l' acta de la anterior y variis comptes particulars d' import 150'50 pessetas.

Concedir permís á D. Joan Gorina, D. Ramon Cortada y D. Joseph Llonch pera construhir obras.

Passar á las respectivas Comissions pera son informe las instancias presentadas en la Secretaría.

Y efectuatls los sorteigs acordats en altra sessió, resultá ésser D. Rafel Cruz y Brujas lo Concejal que deu cessar en son càrrech 'l dia 30 de Juny prop-venent.

No haventhi cap mes assumpto de que tractar, lo Sr. Alcalde aixecá la sessió.

Hem rebut un exemplar del discurs del president de la secció de Dret y Filosofia y Lletres del *Centre Escolar Catalanista* D. Francesch Moragas y Barret, llegit en la sessió inaugural de las tascas del present curs.

Agrahim l' envió de tan valió document.

Havem rebut varias queixas de alguns industrials y particulars referents á la sortida adelantada dels trens descendents; puig ja siga perque lo rellotje de la Estació no marca exactament l' hora del meridiá, ja siga per impaciencia del jefe encarregat de donar la senyal de sortida, lo cert es que alguns trens de pasatjers surten pochls minuts ans de l' hora senyalada, causant incalculables perjudicis á quantas personas tenen precissió d' anar diaria ó periodicament á Barcelona per sos negocis ó per assumptos particulars.

Cridem sobre aquest fet, que 's repeteix ab molta frecuencia, la atenció de la empresa del ferro-carril del Nort, segurs de que posará correctiu al mateix si, com suposem, estima sos interessos y no pretent perjudicar los generals de la població de Sabadell.

Y per avuy no dihem res mes.

Llegim en lo *Butlletí de l' Associació catalanista d' excursions científicas*:

"En molts ocasions s' ha interessat la CATALANISTA pera la conservació del Monastir de Sant Cugat del Vallés, acudint al intent á las Autoritats y Corporacions competents, lograt ésser escoltada, en tot lo posible, fins á obtenir que 's fessen en lo citat cenobi algunas obras que retardessin al menys sa complerta ruina. Insuficients, no obstant, aquellls pera evitarla en absolut, s' havia arribat al punt d' ésser ja imminent la destrucció de dita joia artística; de manera que, personas amants de nostre Art pátri, degueren fer present á qui corresponia semblant estat de cosas, á fi de que 's procurés fer cessar lo llarch temps d' oblit en que 's tingué lo monument principal del Vallés.

En comunicació endressada lo 9 de Juliol últim á la Real Academia de la Historia per la Comisió de Monuments d' aquesta Provincia, se fa notar la necessitat de la realisació d' algunas obras de reparació en lo temple y claustre de Sant Cugat; demanant que la Academia, ab sa poderosa influencia, se servis recabar del Govern que la auxilie ab alguna cantitat al objecte de poderse verificar las operacions indicadas en l' ofici que al intent se dirigí al Ministre de Foment en 24 de Febrer de 1888, si be fins á la hora present sense resultat.

A conseqüencia de las gestions novament fetas tan interessant assumpto, s' han comen-sat á practicar los treballs de reconeixement necessaris pera forse càrrech del estat en

que 's troban la iglesia y claustre del Monastir vallessá. S' ha procedit per ara á fortificar part dels fonaments de la fatxada, descalsats temps enrera per mans ignorants en busca de suposats tresors. De seguit se descarregarán las voltas de la iglesia del embalum de terra que hi fou colocada quan, fa un sigle, se refé la cuberta, la qual será restaurada tal com estava al construhirse, lo que podrá portarse á terme aviat gracias al donatiu fet per lo Sr. Bisbe de la diócessis.,

Segons llegim en un colega, los senyors don Joaquim Rubió, Moltltre. canonge doctor Ribera, don Eusebi Güell, don Joseph Coroleu y don Frederich Soler, han sigut designats pera proposar los noms que s' han de donar als nous carrers de Reforma del casco antich de Barcelona, los que s' han projectat en la barriada coneguda per "La Fransa," y las demás vias que en lo successiu s' obrin.

De una estadística formada pel ministeri de Marina, resulta que en Espanya y sas possessions de Ultramar existeixen 418 vapors mercants ab 410,524 toneladas de cabuda y forsa de 71,834 cavalls.

La provincia de Barcelona figura ab 84 vapors, representant 152,025 toneladas y 22,054 cavalls.

Havém tingut ocasió de fullejar lo *Calendari Catalú*, de paret, pera 'l vinent any 1891, per la impremta "La Catalana,," y hem quedat sorpresos al veurer la munió de treballs inédits que conté, originals de nostres mes celebrats poetas, molt ben combinats ab rondallas, epígramas y altres passatemps, que forman un voluminós llibre, digne de figurar en qualsevol biblioteca. No duptem, donchs, recomanarlo á nostres llegidors, en la seguretat de que no 'ls ha de doldrer gastarshi una peseta, y 'ls hi aconsellem que si tenen intenció de comprarlo, no s' hi adormin, puig com la tirada que se 'n ha fet es bastant curta, no será estrany que molt prompte quedi agotada la edició. Se troba de venda en totas las librerías y basars, en la impremta "La Catalana,," Dormitori de Sant Francesch, 5, Barcelona, y en la impremta d' aquest periódich.

Escriuhen de Sallent á un colega que la societat formada alli entre amos y treballadors, de que temps endarrera parlarem, funciona ab tota regularitat. Després d' estar satisfetas totas las sevas atencions, queda un remanent en caixa pera satisfer las que sobrevinguin. A pesar de no tenir sino dos mesos s' hi han inscrit ja 600 jornalers y s' espera que avans d' altres dos mesos s' hi haurán inscrit los 400 que faltan, pera completar lo número dels que en dita vila 's dedican á las industria cotonera. Mes endavant, se farà extensiva als operaris d' altrás industrias y arts, y també als jornalers del camp. Aixó ha retornat la tranquilitat á aquella perturbada població, y s' espera que la pau sia duradera, puig en tots hi ha bona voluntat y fins entussiasme.

Diu *El Diario del Comercio* que en Gracia s' están practicant gestions entre las diferents fraccions políticas, societats y centres industrials, ab lo fi de marxar d' acort en las próximas eleccions de diputats á Corts y que al efecte va á celebrarse aviat una reunió en lo Teatro Principal d' aquella vila.

Afegeix lo colega, que lo fi que ha impulsat als iniciadors de dit treball, sembla que

es lo de demostrar que Gràcia es completament independent y no vol candidats imposats per ningú, sino que desitja tenirlos proposats y elegits de *motu proprio*.

Aquesta es la conducta que haurien de seguir tots los pobles de Catalunya y de fora pera arribar á que tots los districtes tinguessin veraders representants á las Cortes que, sense compromisos polítics trevallessin ab desinterés per l' engrandiment de sa Patria.

La "Societat Económica Graciense d' Amics del País,, anuncia la concessió, ab arre-glo á sos estatuts, dels títuls de soci de mérit y la medalla de la Societat: primer, al au-tor de la millor obra inédita sobre "Nocions d' economia política,, segon, á la millor Me-moria sobre la "Beneficencia pública en las aforas de Barcelona,, tercer, á la millor Memoria sobre 'ls cultius que millors productes poguessen donar en lo territori pertenci-xent á ditas aforas; quart, al que justifiqui haver introduhit alguna industria nova en di-tas aforas, y quint, al autor del millor quadro al oli, representant una escena ó episodi de la historia de Catalunya.

Ha entregat son esperit á Deu en la ciutat de Perpiuyá y á una edat molt avansada, Mr. Antoni Puggari, coronel retirat del cos d' enginyers del exèrcit francès y Comenda-dor de la Legió d' Honor. Era 'l difunt persona molt estimada per sos extensos coneix-e-ments històrics, especialment sobre la esmentada regió francesa, per la que sentia fer-vorós entusiasme. Ademés era Mr. Puggari un dels mes ilustres felibres, havent dedicat la millor part de son talent al estudi de la doctrina regionalista.

Lo Rosselló ha suferit ab la mort d' un seu fill tan ilustre una grandíssima pérdua. Al plányensen nosaltres, enviém la expressió de nostre fondo sentiment á la familia del finat y á sos numerosos amichs d' ensá y enllá dels Pirineus.

A dos quarts de deu de la vetlla del passat disapte tingué lloch en los salons de la "Lliga de Catalunya,, la anunciada vetllada literaria, en la que hi assistí una tan nume-rosa com distingida concurrencia, en la que hi vegerem á distingidas personalitats de nostra literatura.

Lo senyor Novellas de Molins llegí sa poesia *L' Arbre de Catalunya*; lo senyor Salvat la poesia de don Angel Guimerá, *Captant*; lo senyor Hita, *Recorts d' un escolá*; lo senyor Brossa sa poesia *La Bordeta*; lo senyor Fuster la poesia de don Agustí Valls, *La oasa payral*; lo senyor Picó sa poesia *Versalles*; lo senyor Oller nos doná á concixer un frag-ment de sa novela inédita, *La febre d' or*; lo senyor Vilanova un de sos hermosos quadros.

No cal dir que tots los treballs que 's llegiren foren sumament aplaudits.

Ab la nota de sobresalient ha obtingut lo grau de llicenciat en Dret nostre company de catalanisme, don Joseph Sala y Molas, á qui felicitem de veras.

Los célebres compositors senyors don Joan Goula (pare y fill) y don Eusebi Bosch s' han fet càrrech d' escriurer la música pera 'l nou drama catalá sacro de gran espectacle, *Magdalena*, escrit expresament pera lo Teatro de Novetats, original del reputat autor dra-màtic don Antoni Ferrer y Codina.